

Jämförelser mellan jordbearbetningssystem på lättlera och styv lera – Produktion och risk för kväveförluster i två försök med sexåriga växtföljder

*Resultat från undersökningar vid Östads säteri i
Västra Götalands län 1996 -2008*

Johan Roland, Christina Lundström och Anna Nyberg

Precisionsodling
2009:3
Skara

ISBN 978-91-86197-62-9 (tryck)
ISBN 978-91-86197-63-6 (pdf)

FÖRORD

Denna rapport redovisar resultat från undersökningar som belyst olika bearbetningssystemers inverkan på produktionsförmåga och risk för kväveförluster i två sexåriga växtföljder på lättlera respektive styv lera i Västra Götalands län.

Undersökningarna har utförts på två olika försöksfält med skilda jordarter vid Östad säteri väster om Alingsås och har pågått i två växtföljdsomlopp (12 år). Planering och utformning av försöksplaner har gjorts av statsagronom Tomas Rydberg, Avdelningen för jordbearbetning vid Institutionen för markvetenskap, SLU i samverkan med docent Börje Lindén, Avdelningen för precisionsodling, Institutionen för markvetenskap, SLU Skara och distriktsförsöksledare Johan Roland, Lanna försöksstation, SLU. Östadstiftelsen har medverkat vid utläggningen av försöksplatserna.

Sådd, skörd och övrig skötsel av försöken inklusive provtagningar av jord och växtmaterial, har utförts av försökspatrullen vid Lanna försöksstation under ledning av försökstekniker Rolf Tunared och under senare år försökstekniker Lisbet Norberg. Årlig statistisk bearbetning av försöksresultaten har gjorts av försökstekniker Sixten Gunnarsson vid Avdelningen för jordbearbetning, Institutionen för markvetenskap, SLU. Analyser av jord och växtmaterial skedde vid Avdelningen för växtnäringlära, Institutionen för markvetenskap, SLU.

Årliga rapporter har utarbetats med redovisning av resultaten från båda försöken. Dessa rapporter finns tillgängliga vid Institutionen för mark och miljö, SLU Skara. Under 2004 redovisades i en rapport dittills framkomna resultat (Lundström, C., m.fl. 2004).

Detta långsiktiga projekt har möjliggjorts genom medel från Östadstiftelsen som liksom alla övriga medverkande tackas för gott samarbete. Förhoppningsvis ska resultaten från denna undersökning bidra till bredare beslutsunderlag vad gäller olika bearbetningssystemers inverkan på produktionsförmåga och risk för kväveförluster.

Skara i november 2009

Författarna

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Förord	2
Innehållsförteckning	3
Sammanfattning	4
Inledning	5
Material och metoder	6
Försöksplats	6
Försöksplan	7
Växtföljd	7
Jordbearbetningsstrategi	8
Konventionell bearbetningsstrategi (A1 och A2)	9
Reducerad bearbetning (B)	10
Extremt reducerad bearbetning (C)	10
Gödsling	11
Ogräsbekämpning och växtskydd	12
Skörd av huvudgrödor och analys av skördeprodukter	12
Provtagningar och analyser av växtmaterial och jord	12
Ogräs	12
Kväve upptaget i huvud- och fånggrödor samt ogräs och spillsäd i försöket på lättlera	12
Mineralkväve i marken i försöket med lättlera	13
Resultat	13
Väderförhållanden	13
Avkastning	14
Kväveskörd	15
Kväveutnyttjande	16
Mineralkväve i marken på lättleran	17
Olika grödors kväveupptag på hösten i försöket på lättlera	18
Ogräs	21
Efterverkansår på lättlera	23
Diskussion	24
Referenser	25
Bilaga 1	26
Bilaga 2	28
Bilaga 3	29
Bilaga 4	31
Bilaga 5	33
Bilaga 6	35

SAMMANFATTNING

Försöket lades ut på två olika jordar, en lättlera (LL) och en styv lera (SL). I bägge försöken användes tre olika jordbearbetningsstrategier, två konventionella (A), en reducerad (B) och en extremt reducerad (C). Den konventionella bearbetningsstrategin användes i två olika växtföljder, en med gröntråda (A1) och en utan (A2). I växtföljden utan gröntråda odlades havre i renbestånd som ersättningsgröda.

Växtföljden i de två försöken var våroljeväxter, höstvetete, korn med insådd, gröntråda (havre i led A2) rågvete (LL)/ höstvetete (SL) och havre med insådd. Från 2004 ersattes våroljeväxterna med åkerbönor och växtföljden ändrades då till åkerböna, havre, höstvetete, korn med insådd, gröntråda (havre i led A2) samt rågvete (LL)/ höstvetete (SL).

I försöket på lättlera var det endast i rågvetet det fanns signifikanta skillnader mellan skördemängderna i de olika bearbetningsleden. Där var det 800 kg större skörd i led A1 än i C. Fler signifikanta resultat återfanns i försöket på den styva leran. Både höstvetetet med havre/vårrybs samt grüngödsling som förfrukt hade signifikanta skillnader där skiljde det 1000 respektive 1100 kg i skörd mellan led A1 och C. I korn med insådd och havre var skillnaden mellan led A1 och C 800 respektive 600 kg.

Kväveutnyttjandet, beräknat som kvoten mellan tillförd mängd gödselkväve och kväveskörden i kärnan, var mellan 57 och 70 % i rågvetet där de signifikanta skillnaderna fanns i försöket på lättlera. På den styva leran varierade kväveutnyttjandet mellan 28 och 38 % för korn med insådd och 37-51% för höstvetetet.

För att studera de olika bearbetningsstrategiernas inverkan på mängden mineralkväve i marken togs jordprover vid tre tillfällen: vår (april), tidig höst (augusti/september) och sen höst (oktober/november). Vid vårprovtagningen var det endast signifikanta skillnader i kväveupptag mellan bearbetnings led A1 och C för havre med insådd där kväveupptaget i medeltal var 33 kg/ha i led A1 och 29 kg/ha i led C. Provtagningen tidig höst gav signifikanta skillnader för korn med insådd. Där var kväveupptaget i led A1 14 kg/ha och i led C 18 kg/ha. På sen hösten fanns signifikanta skillnader både i korn med insådd och i åkerböna. Mängden kväve i marken efter kornet var i led A1 13 kg/ha och i led C 16 kg/ha. Åkerböna odlades endast i tre år och kvävemängderna från led A1 var 24 kg/ha och led C 36 kg/ha.

För att studera bearbetningsstrategiernas inverkan på ogräsförekomsten har inventeringar gjorts i alla grödor. Resultaten är svårtolkade på grund av stora variationer i ogräsförekomst mellan åren, vilket kan få till följd att ett visst år påverkar medeltalet kraftigt

I försöket på lättlera var det under efterverkansåret större effekt av förfrukterna än av bearbetningsstrategierna med avseende på avkastningen.

INLEDNING

Jordbearbetningsstrategin och vilka typer av maskiner man använder har stor betydelse för hur grödorna utnyttjar marken, vatten, växnäring och solljus både direkt och indirekt. Jordbearbetningens främsta syfte är att bibehålla en god markstruktur så att grödan har en möjlighet till god tillväxt. En högavkastande gröda gagnar generellt mullhalt, markens mikrobiella aktivitet och rotutvecklingen hos grödan. Dessa tre faktorer är i sin tur mycket viktiga för en god markstruktur. Jordbearbetningen har också en viktig uppgift när det gäller att bekämpa ogräs. En god etablering och ett kraftigt bestånd är dock det bästa sättet att kontrollera ogräsmängden. För att uppnå detta krävs en anpassad jordbearbetning för att få en bra såbädd.

Minimerad bearbetning har diskuterats i ett antal år som ett led i att minska jordbrukets produktionskostnader och miljöpåverkan. Målet är att förändra bearbetningsstrategin så att man med hjälp av ett färre antal överfarter vid ur kväve mineraliserings synpunkt lämpligare tidpunkter ska kunna nå samma avkastningsnivå, men minska kostnaderna för bearbetningen.

Ett mindre antal körningar har flera positiva effekter på miljön. Dels minskar mängden drivmedel som förbrukas per producerad enhet och dels kan man förvänta sig en minskad miljöbelastning i form av kväveförluster, om bearbetningen, främst under hösten, minskar. Det finns dock samtidigt en risk för att matjorden blir för kompakt om man till exempel inför plöjningsfri odling. Då motverkas hela den ursprungliga idén genom att möjligheterna för en välutvecklad gröda minskar. Olika jordar reagerar på olika sätt när bearbetningsstrategin förändras. En anpassning till de lokala förutsättningarna är därför en nödvändighet.

Syftet med denna undersökning var att studera hur olika bearbetningsåtgärder påverkar produktionsförmågan och risken för kväveförluster. Två försök lades ut dels på en styv lera och dels på en lättlera. Till följd av de olika jordarterna blev både bearbetningsstrategier och grödor i växtföljden lite olika i de två systemen. Grundtanken var dock att jämföra ett konventionellt bearbetningssystem (med och utan grönträda i växtföljden) med ett system med reducerad bearbetning samt med ett med extremt reducerad bearbetning i två växtföljder på två olika jordar.

MATERIAL OCH METODER

Försöksplats

Försöken var belägna på Östad Säteri, vid sjön Mjörn, ca 9 km väster om Alingsås i Västra Götalands län. Försöket med lättlera var placerat på ett fält vid norra infarten till Östad Säteri och det med styv lera på ett skifte beläget omkring 2 km från brukningscentrum (figur 1).

Försöken var uppdelade i sex storrutor. Matjorden på lättleran i de sex storrutorna (tabell 1) karaktäriserades som måttligt mullhaltig (4,2-6 % mull) mjällig lättlera (16,0-23,8 % ler). Fosfortillståndet var i allmänhet ganska svagt med P-AL klasser mellan II och III. Kaliumtillgången var något högre med K-AL klass III. Markens pH var bra och varierade mellan 6,1-6,4.

Figur 1. Försöksplatsen i Västra Götalands län

Tabell 1. Mekanisk sammansättning (viktsprocent) och växtnäringstillstånd i matjorden på skiftet med lättlera. Medeltal i de 6 olika storrutorna.

Storruta	Ler %	Finmo /mjäla %	Grovmo/ sand %	Mullhalt %	Jordart	pH	P-AL		K-AL	
							mg /100 g lufttorr jord		klass	klass
1	20	69	11	6,0	mmh LL	6,1	5,1	11,1	III	III
2	17	67	16	6,1	mr LL	6,2	5,0	11,6	III	III
3	21	79	2	6,1	mr LL	6,3	5,2	13,5	III	III
4	24	76	0	5,7	mmh LL	6,3	4,0	14,8	II	III
5	20	78	2	4,9	mmh LL	6,2	4,1	10,5	III	III
6	19	68	14	4,6	mmh LL	6,2	3,9	11,0	II	III

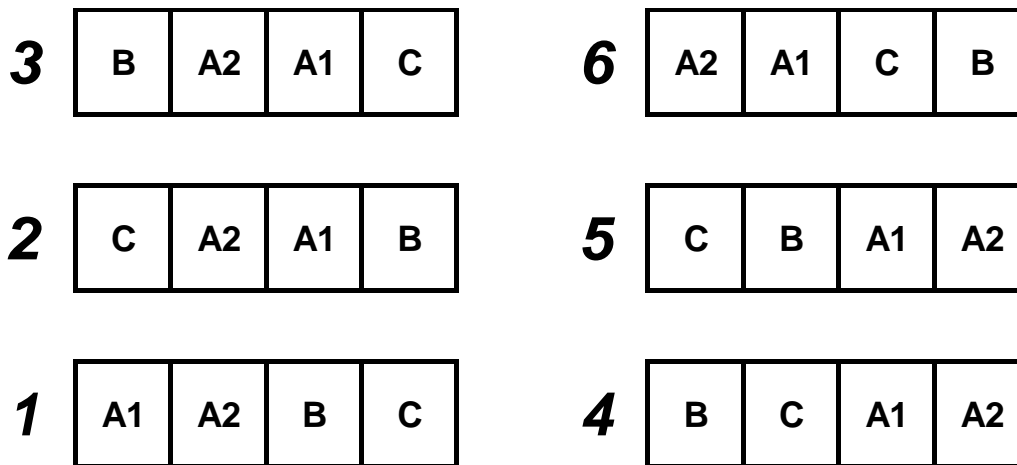
I försöket på den styva leran gjordes ingen rutvis provtagning av jordarten. Här finns endast en uppgift för hela försöksytan (tabell 2). Matjorden utgjordes av måttligt mullhaltig styv lera (43 % ler). Fosfortillståndet i matjorden var liksom på lättleran ganska svagt med P-AL klass II. Kaliumtillgången motsvarade klass III, vilket är ett lågt värde för en styv lerjord. Alven hade högre lerhalt (53 %) med P-AL klass III och K-AL klass IV.

Tabell 2. Mekanisk sammansättning (viktsprocent) och växtnäringstillstånd i matjord och alv på skiftet med styv lera

	Ler %	Mjäla %	Mo %	Sand %	Mullhalt %	Jordart	pH	P-AL		K-AL	
							mg /100 g lufttorr jord		klass	klass	
Matjord	43	30	18	6	4,4	mmh SL	6,6	3,0	14,2	II	III
Alv	58	26	14	1	-	SL	6,7	8,1	18,8	IV	IV

Försöksplan

De aktuella fälten var indelade i sex storrutor (1-6) med fyra behandlingar inom varje storruta (se figur 2). Växtföljden var sexårig i båda försöken och följaktligen odlades en gröda per delfält och år. Det fanns därmed ingen upprepning av den enskilda behandlingen i en viss gröda ett specifikt år, men däremot odlades samtliga grödor varje år och de olika åren kunde därmed ses som upprepningar av en viss behandling i en viss gröda. I de fyra smårutorna inom varje delfält användes olika jordbearbetningsstrategier, konventionell bearbetning (A1 och A2), reducerad bearbetning (B) och extremt reducerad bearbetning (C). Den konventionella bearbetningen var delad i två led per år, en med gröltråda i växtföljden (A1) och en utan (A2). I växtföljden utan gröltråda ersattes gröltrådan med havre utan insådd.

Figur 2. Försöken på lättleran och den styva leran var upplagda på samma sätt med sex storrutor (1-6) där varje storruta var delad med de olika bearbetningsstrategierna A1, A2, B och C.

Växtföljd

Växtföljden i de två försöken var våroljeväxter, höstvetete, korn med insådd, gröltråda (havre i led A2) rågvete (LL)/ höstvetete (SL) och havre med insådd. Från 2004 ersattes våroljeväxterna med åkerbönor och växtföljden ändrades då till åkerböna, havre, höstvetete, korn med insådd, gröltråda (havre i led A2), rågvete (LL)/ höstvetete (SL). Växtföljden för försöket på lättlera återfinns i tabell 3 och för försöket på den styva leran i tabell 4. Några enstaka år har grödvalet ändrats av olika orsaker, t.ex. omöjliggjord höstsådd.

På den styva leran har man inte odlat fånggröda i havre, utan den enda gång det har förekommit insådd är året innan gröltråda. Liksom på lättleran har havren som utgjort alternativ till gröltrådan odlats i renbestånd samtliga år. Havren i led A2 under gröngödslingsåret betecknas i resultatdelen havre(gr). I försöket på styv lera återkommer höstvetete på två ställen i växtföljden, men med olika förfrukter. Höstvetete med gröngödsling som förfrukt betecknas höstveteteG. I de fall våroljeväxter och havre är förfrukt står det endast höstvetete.

I alla grödor har aktuellt sortmaterial använts. Som gröngödslingsgröda respektive fånggröda har olika typer av klöver/gräs blandningar använts.

Tabell 3. Växtföljd 1996-2008 i försöket på lättlera

År	Storruta					
	1	2	3	4	5	6
1996	Vårraps	Höstvete	Havre ins.	Grönträda/Havre	Rågvete	Korn
1997	Höstvete	Korn ins.	Grönträda/Havre	Rågvete	Havre	Vårrybs
1998	Korn ins.	Grönträda/Havre	Rågvete	Havre	Vårrybs	Höstvete
1999	Grönträda/havre	Rågvete	Havre	Vårrybs	Höstvete	Korn ins.
2000	Rågvete	Havre ins.	Vårrybs	Höstvete	Korn ins.	Grönträda/Havre
2001	Havre ins.	Vårrybs	Höstvete	Korn ins.	Grönträda/Havre	Rågvete
2002	Vårrybs	Vårvete	Korn ins.	Grönträda/Havre	Korn/vårvete	Havre ins.
2003	Höstvete	Korn ins.	Grönträda/Havre	Rågvete	Havre ins.	Vårraps
2004	Korn ins..	Grönträda/Havre	Rågvete	Åkerböna	Havre	Höstvete
2005	Grönträda/Havre	Rågvete	Åkerböna	Havre ins.	Höstvete	Korn ins..
2006	Rågvete	Åkerböna	Havre	Höstvete	Korn ins..	Grönträda/Havre
2007	Havre	Åkerböna	Höstvete	Korn ins..	Grönträda/Havre	Rågvete
2008	Havre	Havre	Havre	Havre	Havre	Havre

Tabell 4. Växtföljd 1997-2008 i försöket på styv lera

År	Storruta					
	1	2	3	4	5	6
1997	Korn ins.	Grönträda/Havre	Vårvete	Höstvete	Vårrybs	Höstvete
1998	Grönträda/havre	HöstveteG	Havre	Vårrybs	Höstvete	Korn ins.
1999	HöstveteG	Havre	Vårrybs	Höstvete	Korn ins.	Grönträda/Havre
2000	Havre	Vårrybs	Höstvete	Korn ins.	Grönträda/Havre	HöstveteG
2001	Vårrybs	Höstvete	Korn ins.	Grönträda/Havre	HöstveteG	Havre
2002	Vårvete	Korn ins.	Grönträda/Havre	Vårvete	Havre	Vårrybs
2003	Korn ins.	Grönträda/Havre	HöstveteG	Havre	Vårrybs	Höstvete
2004	Grönträda/Havre	HöstveteG	Åkerböna	Havre	Höstvete	Korn ins.
2005	HöstveteG	Åkerböna	Havre	Höstvete	Korn ins.	Grönträda/Havre
2006	Åkerböna	Havre	Höstvete	Korn ins.	Grönträda/Havre	HöstveteG
2007	Havre	Höstvete	Korn ins.	Grönträda/Havre	HöstveteG	Åkerböna
2008	Höstvete	Korn ins.	Grönträda/Havre	HöstveteG	Åkerböna	Havre

Jordbearbetningsstrategi

Syftet med försöket var att studera hur tre olika bearbetningsstrategier, konventionell (med respektive utan grönträda i växtföljden), reducerad och starkt reducerad jordbearbetning påverkar avkastning och kväveförhållanden i jord och gröda under en längre period.

Den konventionella jordbearbetningsstrategin skulle avspegla den strategi som ansågs vara normal på dessa jordtyper. I själva verket har sannolikt en förskjutning skett från exempelvis höstplöjning till vårplöjning på lättare jordar efter det att försöket startades och i många fall har troligen en ökad kemisk bekämpning fått ersätta en del stubbearbetningar.

Vid den konventionella sådden användes en konventionell såmaskin som föregicks av två eller tre harvningar. I leden med reducerad bearbetning användes en Rapidsåmaskin. Rapidsåmaskin krävde endast en tilljämning av ytan för att kunna utföra sådden. Denna tilljämning skedde på olika sätt beroende av bearbetningsstrategi på de olika jordarna. Tidpunkter för jordbearbetningar och skörd återfinns i bilaga 1.

Konventionell bearbetningsstrategi (A1 och A2)

All plöjning utfördes på hösten till normaldjup (20-22 cm). Innan plöjning gjordes minst en stubbearbetning, i vissa fall två förutom i höstvetet och på lättleran även i vårrybsen. Inför sådden av rågvete och höstvetet efter gröngödslingsgrödan skedde även två stubbhackningar. Innan sådden utfördes två harvningar på lättleran (tabell 5) och tre harvningar på den styva leran (tabell 6). Sådden utfördes med konventionell såmaskin vid normal tidpunkt för respektive gröda och efter årets förutsättningar.

Tabell 5. Bearbetningar i led A1 i försöket på lättlera. Av led A2 redovisas endast de led som avvek från led A1

Gröda	Led	Stubbhackning		Stubbearbetning		Plöjning		Harvning			Sådd	
		1	2	1	2	Höst	Vår	1	2	3	Konv.	Rapid
Grönträda	A1											
Havre ins	A1			X	X	X		X	X		X	
Höstvetet	A1					X		X	X		X	
Korn ins	A1			X	X	X		X	X		X	
Rågvete	A1	X	X	X	X	X		X	X		X	
Våroljeväxter	A1					X		X	X		X	
Åkerböna	A1			X	X	X		X	X		X	
Havre (gr)	A2			X	X	X		X	X		X	
Rågvete	A2			X		X		X	X		X	

Tabell 6. Bearbetningsstrategier i led A1 i försöket på den styva leran. Av led A2 redovisas endast de led som avvek från led A1

Gröda	Led	Stubbhackning		Stubbearbetning		Höstplöjning		Harvning			Sådd	
		1	2	1	2	d	Djup	1	2	3	Konv.	Rapid
Grönträda	A1											
Havre	A1			X				X	X	X	X	X
HöstvetetG	A1	X	X	X	X			X	X	X	X	X
Höstvetet	A1							X	X	X	X	X
Korn ins	A1			X				X	X	X	X	X
Vårrybs	A1			X				X	X	X	X	X
Åkerböna	A1			X				X	X	X	X	X
Havre	A2			X	X			X	X	X	X	X
HöstvetetG	A2			X				X	X	X	X	X

Reducerad bearbetning (B)

På lättleran (tabell 7) plöjdes inför sådd av samtliga grödor, alla vårsådda grödor plöjdes på våren. Antalet harvningar och stubbearbetningar var reducerade jämfört med led A. På den styva leran (tabell 8) genomfördes plöjning endast före sådd av korn med insådd, vårrybs samt höstvetete efter gröntråda (tabell 8). Plöjningen genomfördes på hösten och till ett grundare djup än i led A. Istället för 20-22 cm (A1 och A2) plöjdes till omkring 13-15 cm. Stubbhackning utfördes en gång inför sådd av alla grödor utom korn. Detsamma gällde för stubbearbetning.

All sådd utfördes med en Rapidsåmaskin. Sådden var tänkt att genomföras tidigare än i A-leden. Vissa år var förhållandena dock sådana att sådden fick ske samtidigt i samtliga led.

Tabell 7. Bearbetningsstrategi i led B i försöket på lättlera

Gröda	Stubbhackning		Stubbearbetning		Plöjning		Harvning			Sådd	
	1	2	1	2	Höst	Vår	1	2	3	Konv.	Rapid
Gröntråda											
Havre ins			X			X	X				X
Höstvetete					X		X				X
Korn ins						X	X				X
Rågvete	X		X		X		X				X
Våroljevaxter						X	X				X
Åkerböna			X			X	X				X

Tabell 8. Bearbetningsstrategi i led B i försöket på den styva leran.

Gröda	Stubbhackning		Stubbearbetning		Höstplöjning		Harvning			Sådd	
	1	2	1	2	Grund	Djup	1	2	3	Konv.	Rapid
Gröntråda											
Havre	X		X	X							X
HöstveteteG	X		X		X		X				X
Höstvetete	X		X				X				X
Korn ins					X		X				X
Vårrybs	X		X	X	X						X
Åkerböna	X		X	X							X

Extremt reducerad bearbetning (C)

Med denna strategi gjordes på lättleran (tabell 9) ingen stubbearbetning, plöjning på hösten eller harvning. På våren innan sådden av havre, korn och våroljevaxter gjordes en grund plöjning och därefter såddes direkt med en Rapidsåmaskin. Vårrybsen stubbhackades inför sådden av höstvetete och detsamma gällde för gröntrådan inför sådden av rågvete. Den minskade bearbetningen kompensades i någon mån med en ökad kemisk bekämpning av ogräs och grönmassa, men samtliga led bekämpades vid behov. Detta innebär att vissa år behandlades samtliga led av grön gödslingssvallen med glyfosat, medan endast led C behandlades andra år.

På den styva leran (tabell 10) hade man i detta led helt övergett harvning och plöjning. Istället stubbearbetades marken en till två gånger före sådd av korn, vårrybs och höstvetete.

Grönträdan stubbearbetades inte inför höstvetesådden, utan bekämpades kemiskt och stubbhackades. All sådd utfördes med en Rapidsåmaskin.

Tabell 9. Bearbetningsstrategi i led C i försöket på lättlera

Gröda	Stubbhackning		Stubbearbetning		Plöjning		Harvning			Sådd	
	1	2	1	2	Höst	Vår	1	2	3	Konv.	Rapid
Grönträda											
Havre ins						X					X
Höstvete	X										X
Korn ins						X					X
Rågvete	X										X
Våroljevaxter						X					X
Åkerböna						X					X

Tabell 10. Bearbetningsstrategi i led C i försöket på den styva leran

Gröda	Stubbhackning		Stubbearbetning		Höstplöjning		Harvning			Sådd	
	1	2	1	2	Grund	Djup	1	2	3	Konv.	Rapid
Grönträda											
Havre	X										X
HöstveteG	X										X
Höstvete	X		X								X
Korn ins	X		X	X							X
Vårrybs	X		X	X							X
Åkerböna	X										X

Gödsling

Gödslingsmängderna i båda försöken anpassades efter skördeförväntningarna på gården och de normala gödslingsnivåerna för det aktuella området. På den styva leran var kvävegödslingsnivåerna något högre än på lättleran (tabell 11). Höstvete och rågvete gödslades dessutom med svavel vissa år.

Tabell 11. Gödselgivor (kg/ha) av kväve (N), fosfor (P) och kalium (K) till de olika grödorna i försöken på lättlera och styv lera

Jordart	Gröda	N	P	K
Lättlera	Höstvete	126	23	40
	Rågvete	118	24	40
	Korn	95	17	28
	Havre	90	17	30
	Vårrybs	120	22	40
	Åkerböna	0	22	42
Styv lera	Höstvete	154	24	39
	Korn	105	18	30
	Havre	106	18	30
	Vårrybs	139	25	48
	Åkerböna	0	22	42

Ogräsbekämpning och växtskydd

Grundtanken var att bekämpa ogräs och skadegörare i mån av behov. Avvägningen har varit att låta de olika bearbetningsstrategierna slå igenom när det gäller exempelvis svagare bestånd och en ökad ogräsförekomst, men samtidigt kunna upprätthålla odlingen. I en del fall har man således blivit tvungen att bekämpa mer än vad som från början var tänkt. Alla grödor utom grönrådan sprutades mot ogräs med relevanta ogräsmedel. Undantaget var våroljeväxterna, 2002 på lättjorden och 2003 på båda jordarna, som inte ogräsbekämpades dessa år. Rapsbaggar bekämpades i våroljeväxterna alla år utom 2002 och 2003, då grödan var så svag att det inte var någon idé att bekämpa. 1999 sprutades mot bladlöss i vårsåden, efter allmän rekommendation. Detsamma gäller behandlingar av bladfläcksvampar i höstvetete och rågvete 1999, 2001, 2004, 2005 och 2007.

Skörd av huvudgrödor och analys av skördeprodukter

Avkastningen bestämdes genom rutvis försökströskning. Vid tröskningen togs kärnprover ut. Utöver vattenhalt och renhet vid skörden bestämdes mängden totalkväve med hjälp av Kjeldahl-analys. Analysresultaten användes bland annat till beräkning av mängden bortförd kväve i de skördade produkterna samt kväveutnyttjandet i kärna i förhållande till mängden tillförd gödselkväve. Kväveutnyttjandet beräknades i detta fall enligt:

$$\text{Kväveutnyttjande (\%)} = \frac{\text{Totalkväve i kärnsköörden (kg/ha)}}{\text{Kväve tillförd med mineralgödsel (kg/ha)}}$$

Statistisk utvärdering utfördes i Minitab 15.

Provtagningar och analyser av växtmaterial och jord

Ogräs

Ogräsräkningar gjordes i både försöket på lättleran och styv lera. För att bedöma de olika bearbetningsstrategiernas inverkan på ogräsförekomsten räknades och vägdes antalet ogräs i två rutor per led och gröda. Räkningen utfördes efter ogräsbekämpning. Rutorna var på 0,25 m² och de var övertäckta vid sprutningstillfället.

Kväve upptaget i huvud- och fånggrödor samt ogräs och spillsäd i försöket på lättlera

Ovanjordiskt växtmaterial provtogs på följande vis i försöket på lättlera:

- prov av fånggrödorna i havre och korn på sensommaren/förhösten när huvudgrödans kväveupptag beräknades ha avslutats.
- prov av grönrådan under sensommaren/förhösten.
- prov av fånggrödor på senhösten omedelbart före plöjning eller stubbearbetning av aktuella led.
- prov av ogräs och grodd spillsäd på senhösten omedelbart före stubbearbetning och plöjning (endast i led A2 havre alternativet till grönråda).
- prov av höstvetete- och rågvetebrodd på senhösten.

Rutvisa prover av grönrådan och fånggrödornas ovanjordiska delar togs ut genom avklippning av plantorna vid markytan dels under sensommaren/förhösten och dels under senhösten innan stubbearbetning och plöjning. Varje delprov innehöll gröda från tre slumpvis fördelade kvadratiske ytor om 0,25 m² inom respektive ruta. Förekommande ogräs togs med i proverna. Provtagningen av höstvetete- respektive rågvetebrodd samt ogräs och spillsäd i havre utan fånggröda (led A2) gjordes på motsvarande vis som i grönrå-

dan/fånggrödan. Växtproverna torkades och vägdes, varefter totalkväveinnehållet bestämdes med Kjeldahl-analys. Vidare bestämdes ts-halten för beräkning av produktion av torrsubstans.

Mineralkväve i marken i försöket med lättlera

Kväveförlusterna i de olika bearbetningsstrategierna studerades genom jordprovtagning vid tre tillfällen varje år, dock inte i samtliga småutor. Markprofilens innehåll av mineralkväve (ammonium- och nitratkväve) bestämdes för att belysa följande förhållanden:

- huvud- och fånggrödornas utnyttjande av jord- och gödselkväve under sommaren och hösten.
- riskerna för förluster av kväve genom utlakning under vinterhalvåret.
- mängderna övervintrat mineralkväve i marken efterföljande vår

Provtagningar gjordes vid tre tidpunkter:

- Tidig höst - vid avslutad kväveupptagning hos huvudgrödan (samtidigt med att prov av fånggrödorna togs ut).
- Sen höst - omedelbart före plöjning eller stubbearbetning på senhösten (samtidigt med provtagning av fånggrödor, brodd och ogräs/spillsäd).
- Vår - före vegetationsperiodens början efterföljande vår.

Ledvisa jordprover togs ut till 90 cm djup fördelat i tre skikt: 0-30, 30-60 och 60-90 cm djup. I matjorden gjordes 24 borrhstick med Trekanten-borr (Lindén, 1977) och i alven 12 stick med Ultuna-borr (Lindén, 1979). Delproven slogs ihop till ett samlingsprov per skikt. Jordproverna djupfrysades och extraherades med 2 M KCL varefter ammonium- och nitratkväve bestämdes kolorimetriskt med en autoanalysator. (TRAACS 800). Analysresultaten omräknades till kilogram mineralkväve per hektar med beaktande av volymvikter och aktuella vattenhalter.

RESULTAT

Väderförhållanden

Väderdata hämtades från SMHI:s väderstation i Vänersborg (SMHI, 1996-2008). För årliga sifferuppgifter på nederbördsmängder och temperatur se bilaga 2. Månadsmedelvärden för nederbörd och temperatur i jämförelse med normalvärdet återfinns i tabell 12 och tabell 13.

Tabell 12. Nederbörd (mm) uppmätt vid Vänersborgs väderstation månadsvis 1996-2007 samt normalvärden för 1961-1990

	jan	feb	mars	april	maj	juni	juli	aug	sept	okt	nov	dec	summa
Normalvärden													
1961-1990	55	37	45	39	48	56	67	66	77	79	81	59	709
1996-2007	63	54	41	60	64	94	85	77	63	91	69	89	849

Tabell 13. Månadsmedeltemperaturer (°C) vid Vänersborgs väderstation 1996-2007 samt normalvärden för 1961-1990

	jan	feb	mars	april	maj	juni	juli	aug	sept	okt	nov	dec
Normalvärden												
1961-1990	-2,6	-2,8	0,1	4,3	10,1	14,4	15,8	14,9	11,2	7,4	2,5	-0,9
medelvärden												
1996-2007	-0,9	-0,8	0,9	5,9	10,5	14,3	16,5	16,4	12,4	7,4	3,2	0,2

Avkastning

Generellt har skördenivån i försöken varit lägre än förväntat i de flesta grödor, speciellt i vårrys. Avkastningen har också varit lägre i försöket på styv lera jämfört med försöket på lättlera i alla grödor utom åkerbönor.

I försöket med lättlera var det endast i rågvetet som statistiskt signifikanta skillnader finns mellan de olika bearbetningsleden (tabell 14). Skillnaden i medelavkastningen mellan led A1 och C var 843 kg/ha. Försöket på den styva leran hade statistiskt signifikanta skillnader i höstvetete, korn med insådd och havre. Årsvisa skördar redovisas i bilaga 3. Det enda fall där en statistiskt säkerställd sänkning av skördenivån under försöksperioden skedde var i led A1 på lättleran där grödan var korn med insådd.

Tabell 14. Medeltal av avkastning kg/ ha (vh 15%) i de olika bearbetningsleden (A1, A2, B och C) i försöket på lättlera (LL) samt försöket på styvlera (SL). Medeltalet bygger på värden från det antal år som redovisas i tabellen. P-värdet uttrycker ifall det finns signifikanta skillnader i skörd mellan de olika bearbetningsstrategierna i den aktuella grödan. Endast $P < 0,05$ redovisas övriga är ej signifikanta (e.s.)

Jordart	Gröda	Led				Antal år				P
		A1	A2	B	C	A1	A2	B	C	
LL	Höstvetete	5074	5123	4748	4795	11	11	10	10	e.s.
LL	Rågvetete	5306	5184	5054	4463	11	11	11	11	0,000
LL	Vårrys	355	328	485	298	5	5	5	5	e.s.
LL	Åkerböna	2110	2123	1927	1873	3	3	3	3	e.s.
LL	Havre	4228	4030	4198	4920	4	4	4	4	e.s.
LL	Havre ins	3548	3293	3528	3759	8	8	8	8	e.s.
LL	Korn ins.	3640	3551	3641	3943	11	11	11	11	e.s.
LL	Havre (gr)		3448				12			
SL	Höstvetete	5199	4944	4927	4216	10	10	9	9	0,000
SL	HöstveteteG	4753	4311	4302	3631	9	9	9	8	0,007
SL	Korn ins	3230	3255	3268	2463	12	12	12	12	0,000
SL	Vårrys	520	561	386	261	4	4	4	4	e.s.
SL	Åkerböna	2178	2194	2404	2116	5	5	5	5	e.s.
SL	Havre	3145	3080	2994	2525	11	11	11	10	0,043
SL	Havre (gr)		2859				11			

Kväveskörd

På lättleran var det endast signifikanta skillnader i kväveskörd mellan bearbetningsleden där rågvete odlades (tabell 15). I försöket på den styva leran fanns signifikanta skillnader i de båda höstvetegrödorna med olika förfrukt samt i kornet med insådd. Årsvisa resultat återfinns i bilaga 4.

Tabell 15. Medeltal av kväveskörd i kärnan, kg N/ha i de två försöken på lättlera (LL) och styvlera (SL) i de olika bearbetningsleden (A1, A2, B och C). Medeltalet bygger på värden från det antal år som redovisas i tabellen. P-värdet uttrycker ifall det finns signifikanta skillnader i kväveskörd mellan de olika bearbetningsstrategierna i den aktuella grödan. Endast $P < 0,05$ redovisas övriga är ej signifikanta (e.s.)

Jordart	Gröda	N kg/ha				Antal år				P
		A1	A2	B	C	A1	A2	B	C	
LL	Höstvete	82	81	78	86	11	11	10	10	e.s.
LL	Rågvete	81	76	79	67	11	11	11	11	0,000
LL	Havre	61	60	62	59	4	4	4	4	e.s.
LL	Havre (gr)		48				12			
LL	Havre ins	44	40	44	51	8	8	8	8	e.s.
LL	Korn ins.	45	44	46	52	11	11	11	11	e.s.
LL	Vårrybs	13	12	18	11	5	5	5	5	e.s.
LL	Åkerböna	93	96	86	84	3	3	3	3	e.s.
SL	Höstvete	78	76	75	64	10	10	9	9	0,020
SL	HöstveteG	76	70	72	56	9	9	9	8	0,019
SL	Havre	40	40	38	33	11	11	11	10	e.s.
SL	Havre (gr)		37				10			
SL	Korn ins	40	39	39	29	12	12	12	12	0,000
SL	Vårrybs	15	16	10	7	7	7	7	7	e.s.
SL	Åkerböna	96	94	103	92	5	5	5	5	e.s.

Kväveutnyttjande

Kväveutnyttjandet beräknades som mängden kväve i kärnskorde dividerat med mängden kväve tillfört som handelsgödsel. Eftersom skördenivåerna överlag varit lägre än förväntat och i förhållande till gödslingsnivåerna har kväveutnyttjandet varit relativt lågt speciellt i försöket på den styva leran. I tabell 16 redovisas kväveutnyttjandet i de båda försöken på lättlera och styv lera. Årsvisa resultat i de olika grödorna återfinns i bilaga 5. I försöket på lättleran fanns det endast signifikanta skillnader mellan behandlingarna i rågvetet. På den styva leran fanns det statistiskt signifikanta skillnader i kväveutnyttjande i korn med insädd och de båda höstvetegrödorna.

Tabell 16. De olika grödornas kväveutnyttjande (%) i de olika bearbetningsstrategierna (A1, A2, B och C). Medeltalet bygger på värden från det antal år som redovisas i tabellen. P-värdet uttrycker ifall det finns signifikanta skillnader i kväveutnyttjande mellan de olika bearbetningsstrategierna i den aktuella grödan. Endast $P < 0,05$ redovisas övriga är ej signifikanta (e.s.)

Jordart	Gröda	kväveutnyttjande %				Antal år				P
		A1	A2	B	C	A1	A2	B	C	
LL	Havre	60	60	61	59	4	4	4	4	e.s.
LL	Havre (gr)		50				12			
LL	Havre ins	48	44	48	55	8	8	8	8	e.s.
LL	Korn ins.	47	46	49	55	11	11	11	11	e.s.
LL	Höstvete	65	64	57	64	11	11	11	11	e.s.
LL	Rågvete	70	66	67	57	11	11	11	11	0,000
LL	Vårrybs	11	10	15	9	5	5	5	5	e.s.
SL	Havre	38	38	36	32	11	11	11	10	e.s.
SL	Havre (gr)		35				10			
SL	Korn ins	38	37	37	28	12	12	12	12	0,000
SL	Höstvete	51	49	48	41	10	10	9	9	0,017
SL	HöstveteG	50	46	48	37	9	9	9	8	0,019
SL	Vårrybs	18	19	13	9	4	4	4	4	e.s.

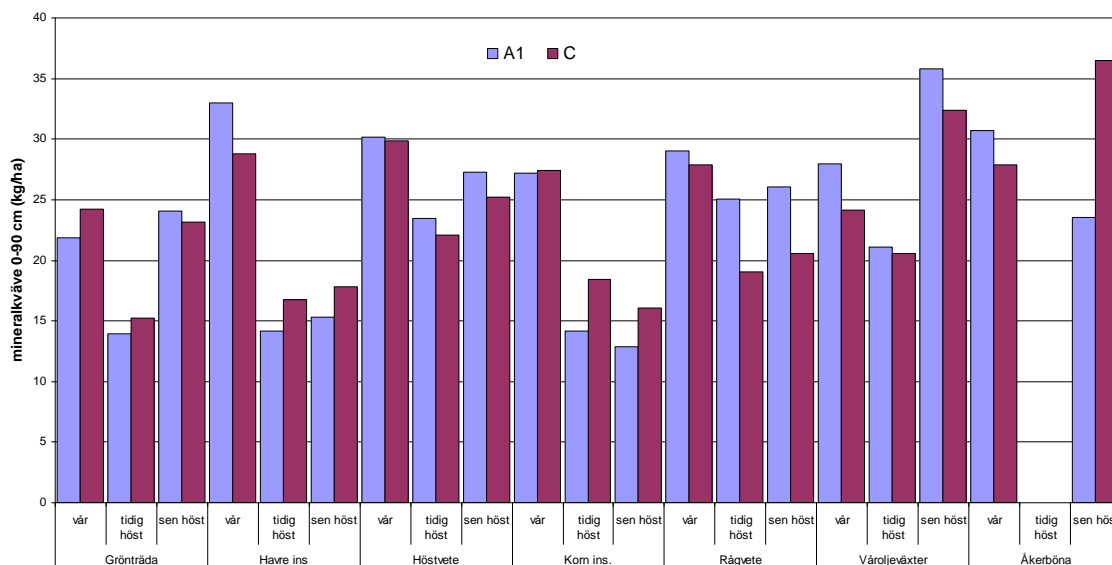
Mineralkväve i marken på lättleran

De olika datumen för kväveprofilprovtagning kan avläsas i tabell 17. Skillnaden i mineralkväve i marken mellan bearbetningsstrategi A1 och C vid tre olika tillfällen kan avläsas i figur 3. Resultatet från provtagningar i alla bearbetningsstrategier återfinns i tabell 18, för årsvisa provtagningsresultat hänvisas till bilaga 6. Statistiskt signifikanta skillnader mellan bearbetningsled A1 och C återfanns (tabell 18) för vårprovtagningen i havre med insädd, vid tidig höst i korn med insädd och för den sena höstprovtagningen i korn med insädd samt åkerböna.

Mer inverkan på mineralkvävet i marken tycks de enskilda grödorna haft. Vid de båda höstprovtagningarna var kväveinnehållet i marken lägre efter korn och havre med insädd, liksom efter grönträda/havre vid den tidiga höstprovtagningen.

Tabell 17. Datum för kväveprofilprovtagningarna på lättleran

År	Vår	Tidig höst	Sen höst
1996	19 april	2 september	5 november
1997	20 mars	15 augusti	30 oktober
1998	3 april	26 augusti	3 november
1999	12 april	18 augusti	3 november
2000	6 april		6 november
2001	10 april	30 augusti	9 november
2002	2 april	29 augusti	20 november
2003	3 april	12 september	14 november
2004		14 september	11 november
2005	15 april	11 augusti	28 oktober
2006	19 april	22 augusti	7 november
2007	10 april	11 september	

Figur 3. Mängd mineralkväve i marken 0-90 cm (kg N/ha) vid tre tidpunkter på lättleran. Varje gröda representerar ett medeltal för resultaten av samtliga år det provtagits i den grödan. Medelvärden bygger på olika antal år för olika grödor

Tabell 18. Mineralkväve i marken (kg/ha) ner till 90 cm djup. Mängd kväve i de olika bearbetningsleden (A1, A2, B och C) i de olika grödorna. P-värdet visar ifall det finns statistiskt signifikanta skillnader i mineralkväve mellan led A1 och C i den specifika grödan. Endast $P < 0,05$ redovisas övriga är ej signifikanta (e.s.)

Tidpunkt	Gröda	Mineralkväve								
		kg/ha				Antal år				P
		A1	A2	B	C	A1	A2	B	C	
Vår	Grönträda, Havre (gr) A2	22	27 ¹		24	11	11		11	e.s.
	Korn ins.	27			27	9			10	e.s.
	Rågvete	29	23 ²		28	10	10		10	e.s.
	Havre ins	33		26	29	8		6	8	0,036
	Höstvete	30			30	9			10	e.s.
	Våroljeväxter	28			24	8			8	e.s.
	Åkerböna	31		22	28	3		2	3	e.s.
Tidig höst	Grönträda, Havre (gr) A2	14	16	13	15	11	11	10	11	e.s.
	Korn ins.	14			18	9			10	0,006
	Rågvete	25			19	10			10	e.s.
	Havre ins	14			17	2			2	e.s.
	Höstvete	23			22	9			10	e.s.
	Våroljeväxter	21		19	21	7		6	7	e.s.
	Sen höst	Grönträda, Havre (gr) A2	24	22	27	23	11	11	10	11
Korn ins.		13	14		16	10	10		10	0,003
Rågvete		26		27	21	9		8	9	e.s.
Havre ins		15			18	8			8	e.s.
Höstvete		27			25	9			10	e.s.
Våroljeväxter		36		30	32	8		8	8	e.s.
Åkerböna		24			36	3			3	0,009

1 marken omrörd då det odlas havre

2 Förfrukten var havre som ger sämre kväveefterverkan än grönträdan i de andra leden

Olika grödors kväveupptag på hösten i försöket på lättlera

För att studera effektiviteten i kväveupptag under hösten i grönträda, fånggröda, rågvete och höstvete gjordes klippningar i dessa grödor. Samtidigt som spannmålen skördades klipptes grönträdan respektive fånggrödan i korn och havre (tabell 20). Denna klippning följdes sedan av ytterligare en under senhösten (tabell 21). Provtagningen i augusti visar statusen på fånggrödan vid tidpunkten för skörd av havre respektive korn. Grödklippningarna utfördes mellan 1996 och 2003 (tabell 19).

I havre har det varit förhållandevis stor variation i kväveskörd både mellan de olika åren och mellan de olika leden. Fånggrödan i led A1 har i medeltal haft dubbelt så stort kväveinnehåll som fånggrödan i led C vid den tidiga provtagningen. Orsaken till detta är osäker. Vid klippning av fånggrödan har även eventuella ogräs tagits med, varför en ökad konkurrens av ogräs inte är en rimlig förklaring. Möjligen kan man tänka sig att fånggrödan har haft större konkurrens i led C och att ogräsens kväveinnehåll är lägre än fånggrödans. Det har heller inte varit så stora skillnader i avkastning mellan leden att huvudgrödan skulle ha

konkurrerat ut fånggrödan betydligt hårdare i led C. Kvävenivån i fånggrödan i led C har dessutom samma nivå på kväveinnehållet som fånggrödan i kornet (led A1 och C).

Tabell 19. Datum för grödklippningarna för uppskattning av kväveinnehållet i grödan

År	tidig höst	sen höst
1996	2 september	18 november
1997	15 augusti	31 oktober
1998	26 augusti	12 november el. 12 januari 1999
1999	12 augusti	9 november
2000	26 augusti	16 november
2001	21 augusti	13 november
2002	29 augusti	21 november
2003		17 november

Led A2 (gr) är det led där havre odlades som alternativ till grönrådan i växtföljden. Denna havre har aldrig haft någon insådd. Den analyserade kväveskörden i detta led härrör alltså från ogräs och eventuell spillsäd. Här förväntades kväveupptaget varit betydligt sämre än i fånggrödan, endast 2 kg N/ha.

Tabell 20. Upptaget av kväve (kg/ha) i fånggröda, ogräs och spillsäd vid provtagningen tidig höst på lättlera

År	Korn ins		Grönråda			Havre ins		
	A1	C	A1	B	C	A1	A2 (gr)	C
1996	1	1	62	55	51	3	3	2
1997	7	3	141	130	77	8*	2	3*
1998	10	1	71	82	77	7	1	1
1999	6	5	17	13	15	5	0	1
2000	7	9	76	64	106	32		12
2001	8	2	80	111	67	23	4	19
2002	13	14	23	26		7	2	4
2003								
medel	7	5	67	69	65	13	2	6

* 1997 odlades ingen fånggröda i havren. Noterat kväveupptag var i spillsäd och ogräs. Resultatet ingår ej i medelvärdet

I korn varierade kväveinnehållet i fånggrödan inte speciellt mycket i medeltal mellan leden, men däremot mellan de olika åren. Kväveskörden i fånggrödan har legat på 7 respektive 5 kg N/ha i A1 och C. Som redan nämnts är det i samma storleksordning som kväveupptaget i havrens fånggröda led C.

I grönrådan varierade kväveskörden mycket mellan åren och i vissa fall även mellan leden. Där måste man dock beakta att det föreligger skillnader mellan åren i hur många gånger grönrådan är avslagen och hur nära in på provtagningen det har skett. Därför är kväveskörden i grönmassan mest intressant att jämföra med upptaget i rågvete som såddes efter grönrådan samt mineralkvävemängderna i marken efter sådden.

Den senare provtagningen har till syfte att studera två olika saker. Dels hur mycket kväve nysått höstvetet respektive rågvete tar upp under hösten och dels hur stort kväveupptaget i en fånggröda blir efter skörd av huvudgrödan. Höstvetet såddes efter våroljeväxter med olika bearbetningsstrategier i de olika leden. I led C direktsåddes höstvetet efter stubbhackningen av oljeväxterna, medan led A1 plöjdes och harvades innan sådd. Kväveuppta-

get i höstvetete var i genomsnitt 3-4 kg/ha, med maximala värden på 7 kg N/ha i led B år 2000. Efter grönträdan såddes rågvete efter motsvarande jordbearbetning som i höstvetete i de olika leden. Kväveupptaget var litet, 2-4 kg/ha, där också. Den största kväveskörden i rågvete för perioden, 6 kg N/ha, noterades i led C år 2000. Det är förhållandevis små mängder. Under samma period ökade mängden mineralkväve i marken med 11-16 kg/ha i de provtagna leden i höstvetete och 10-14 kg N/ha i rågvete. Grödan verkade alltså inte klara av att ta upp det mineralkväve som mineraliserades under hösten. Man måste också beakta att det i medeltal fanns nästan 70 kg N/ha i grönträdan strax innan rågvete såddes.

Tabell 21. Upptag av kväve (kg/ha) i gröda och ogräs vid provtagning sen höst på lättleran. (Gröda i kursiv stil är höstsådd. Led A2 (gr) är havren som odlades utan insådd, som alternativ till grönträdan.)

	Våroljevaxter			Korn ins			Grönträda			Havre ins		
	<i>Höstvetete</i>			A1	A2	C	<i>Rågvete</i>			A1	A2 (gr)	C
	A1	B	C				A1	B	C			
1996	5	4	4	4		5	3	3	5	8	4	8
1997	3	3	3	11	3	17	3	3	2	12*	3	7*
1998				12	3	2				7	1	1
1999				25	21	22				15		8
2000	6	7	2	5	26	16	5	2	6	32	6	23
2001				13	14	13				27		28
2002	3	3	3	17	15	19	1	1		13	1	13
2003	3	2	2	21	24	11	2	2	2	19	3	20
medel	4	4	3	13	15	13	3	2	4	17	3	14

* 1997 odlades ingen fånggröda i havren. Noterat kväveupptag fanns i spillsäd och ogräs. Resultatet ingår ej i medelvärdet

I fånggrödorna var kväveskörden betydligt större än i höstsåden. I medeltal har fånggrödan i havre och korn innehållit 13-17 kg N/ha vid den sena provtagningen. Variationen har varit stor mellan åren beroende på hur fånggrödan har sett ut under säsongen och hur den har lyckats utveckla sig efter skörd av huvudgrödan. Det största upptaget noterades i fånggröda i havre med 32 kg N/ha i led A1 år 2000 och det minsta, 1 kg/ha, i havre i led C 1998. Vissa år var det stor skillnad mellan de olika leden, men det syns inte i medeltalen för hela perioden. Fånggrödan i led A1 i havren hade ett betydligt större kväveinnehåll tidigt på hösten jämfört med de övriga. Vid den sena provtagningen hade skillnaderna dock jämnats ut. Fånggrödans tillväxt under hösten var måttlig med en ökad kväveskörd på i medeltal 4-8 kg/ha mellan provtagningarna i både havre och korn. Upptaget under senhösten har dock varierat kraftigt mellan åren. Från i stort sett ingen ökning mellan tidig och sen provtagning, exempelvis i havre led A1 2000, till 19 kg N/ha i korn led A1 1999. Det har inte utförts mineralkväveanalyser av jorden i havre och korn vid gulmognad med undantag för led A1 i korn. I detta led ökade inte mineralkvävemängden i marken mellan provtagningarna tidig och sen höst, vilket visar på att fånggrödan har fungerat tillfredsställande. I led A2 (gr) (havregröda utan insådd som varit alternativet till grönträda), ökade kväveinnehållet mellan provtagningarna endast med 1 kg N/ha.

Ogräs

Ogräsinventeringarna speglade i första hand förekomsten av örtogräs. Det är svårt att dra några generella slutsatser utifrån dessa inventeringar. Variationen mellan de olika åren och leden är stor. Mängden ogräs i gram per kvadratmeter redovisas i tabell 22 för lättleran och i tabell 23 för den styva leran.

Tabell 22. Mängden ogräs g/m² varje år i de olika grödorna och bearbetningsleden i försöket på lättlera

Gröda	Led	År									
		1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2004	2005	2007
Höstvete	A1		0	2	0	254			0	0	87
	A2		8	2	0	338			0	14	80
	B		4	2	0	4			6	22	61
	C		96	2	165	16			48	4	13
Rågvete	A1		0	2	12	130			16	286	8
	A2		8	2	107	30			10	102	31
	B		0	2	88	134			4	46	26
	C		84	24	116	728			6	86	0
Havre ins.	A1			538	320	560	568	256		164	
	A2			332	512	968	578	180		234	
	B	36		66	538	230	670	220		138	
	C	80		10	10	534	606	382		214	
Korn ins.	A1		96	416	240	310	188	262	96	180	21
	A2		92	308	358	144	132	314	80	58	155
	B		220	162	156	160	224	296	12	134	128
	C		92	36	204	234	284	206	186	176	78
Havre	A1		96						96		117
	A2		112						68		212
	B		36						4		97
	C		332						2		176
Vårrybs	A1		224	360		160	180				
	A2		232	650		164	108				
	B		580	950		216	368				
	C		756	280		690	892				
Åkerböna	A1								150		72
	A2								286		94
	B								230		211
	C								334		268

Tabell 23. Mängden ogräs g/m² varje år i de olika grödorna och bearbetningsleden i försöket på styv lera

Gröda	Led	År						
		1997	1998	1999	2000	2001	2004	2005
Höstvete	A1	4	30	100		4	0	90
	A2	2	82	186		38	2	102
	B	0	14	378		172		396
	C	10	60	297		292	60	680
HöstveteG	A1		24	46		0	34	150
	A2		72	247		110	12	804
	B		380	272		10	2	480
	C		6	553		120	8	166
Havre	A1		40	651	248	272	124	172
	A2		20	624	432	172	84	142
	B		2	34	152	152	52	330
	C		166	60	210	214	72	28
Korn ins.	A1	140	8	138	194	90	156	540
	A2	336	54	341	158	92	6	530
	B	300	30	82	108	18	20	244
	C	64	214	67	176	80	266	254
Vårrybs	A1	440	70			144		
	A2	548	86			452		
	B	436	80			186		
	C	1112	22			458		
Vårvete	A1	352						
	A2	296						
	B	180						
	C	120						
Åkerböna	A1							138
	A2							156
	B							34
	C							110

Efterverkansår på lättlera

Under 2008 har en enhetlig gröda, havre, odlats på alla försöksrutor för att se eventuella efterverkans effekter av jordbearbetningsstrategierna. Alla försöksåtgärder har således varit lika över hela försöket och de tidigare skillnaderna i bearbetningsstrategier mellan olika försöksled har inte tillämpats detta år. Inga signifikanta skillnader mellan de olika bearbetningsleden fanns under efterverkansåret (tabell 24). Förfrukten till havren dvs. den gröda som odlades 2007, tycks ha haft stor inverkan på avkastningen hos havren. Bäst förfruktseffekt hade rågvete och höstvetete liksom gröntråda. Åkerböns dåliga förfruktseffekt förklarades av att åkerbönan 2007 var mycket svag på grund av ogräs och inte skördades.

Tabell 24. Skördar (kg/ha), kväveupptag i kärnskorde(n)(kg N/ha), kväveutnyttjande (%) samt mängden ogräs (g/m²) för efterverkansåret 2008. Havre odlades i alla rutor.

Bearbetningsled	Ruta	Förfrukt	Skörd kg/ha vh15	N-upptag kg/ha	N-Utnyttjande %	Ogräs g/m ²
A1	1	Havre	1440	25	23	24
	7	Åkerböna	1820	31	27	4
	11	Höstvetete	2780	51	45	8
	15	Korn ins.	2280	41	37	20
	19	Gröntråda	2580	48	43	4
	22	Rågvete	2810	50	45	20
	A1 Medeltal			2285	41	37
A2	2	Havre	1730	31	28	4
	6	Åkerböna	1670	30	27	12
	10	Höstvetete	2120	39	35	16
	16	Korn ins.	2450	42	38	28
	20	Havre (gr)	2180	39	35	8
	21	Rågvete	2600	45	40	16
	A2 Medeltal			2125	38	34
B	3	Havre	1770	32	29	28
	8	Åkerböna	1600	30	27	12
	9	Höstvetete	1660	29	26	12
	13	Korn ins.	1700	30	27	8
	18	Gröntråda	2260	41	37	20
	24	Rågvete	2370	41	37	32
	B Medeltal			1893	34	30
C	4	Havre	1540	28	25	116
	5	Åkerböna	1290	24	21	12
	12	Höstvetete	2600	45	41	56
	14	Korn ins.	1890	35	31	20
	17	Gröntråda	2270	40	36	8
	23	Rågvete	2260	42	38	44
	C Medeltal			1975	36	32

DISKUSSION

Orsaken till att det fanns ett led utan gröntråda och konventionell bearbetning var att man ville studera hur stor betydelse gröntrådan har som förfrukt i en växtföljd. På den lättare jorden var avkastningen högre i led A1 (konventionell bearbetning och gröntråda) än i led A2 (konventionell bearbetning utan gröntråda) i alla grödor utom höstvet. Inga skillnader var dock statistiskt signifikanta och skillnaderna var små. På den styva leran var skörden högre i A1 än i A2 i samtliga grödor, men skillnaderna var inte heller här statistiskt signifikanta och i realiteten mycket små.

Skördenivåerna i försöken har varit ganska blygsamma, delvis beroende på några år med besvärliga väderförhållanden i mitten av försöksperioden. Till följd av lägre skördar än förväntat blev kväveutnyttjandet mycket lågt, framförallt i försöket på den styva leran och där speciellt i de vårsådda grödorna. På lättleran var kväveutnyttjandet bättre och även här var utnyttjandet bättre i de höstsådda grödorna, men inte lika markant som på den styva leran.

Det fanns en hypotes om minskade risker för kväveförluster med en reducerad bearbetning. Skillnaderna i mineralkväve i marken mellan de olika leden har dock i allmänhet varit små och signifikanta skillnader har endast konstaterats i enstaka grödor vid de olika provtagningstillfällena.

Det finns dock en tydlig skillnad mellan kväveinnehållet i marken på senhösten efter olika grödor. På delfälten med fånggröda insådda i korn och havre är mineralkvävemängderna betydligt lägre än på delfälten där höstvet, gröntråda och rågvete hade odlats. I kornet var det en signifikant skillnad mellan leden A1 och C.

Dessa försök ger inga tydliga belägg för att reducerad jordbearbetning skulle minska riskerna för kväveförluster. Om marken är bevuxen efter avslutat skörd, leden med insädd, har mängden kväve i marken minskat och risken för förluster bör då också vara mindre.

Kväveinnehållet i grödan på hösten visade att upptaget i höstsådda grödor var litet. De olika bearbetningarna gav inte utslag i kväveupptaget under hösten. Det skiljde bara något enstaka kilo kväve i upptag mellan leden och nivån låg på 2-4 kg N/ha. Fånggrödornas kväveupptag var också blygsamt. Mellan de båda höstprovtagningarna ökade kväveinnehållet i fånggrödorna med 4-8 kg N/ha.

För att se eventuella efterverkans effekter av jordbearbetningsstrategierna odlades under 2008 en enhetlig gröda, havre, på alla försöksrutor på lättleran. Alla försöksåtgärder var således lika över hela försöket och de tidigare skillnaderna i bearbetningsstrategier mellan olika försöksled tillämpades inte detta år. Inga signifikanta skillnader mellan de olika bearbetningsleden återfanns under efterverkansåret, medan förfrukten till havren dvs. den gröda som odlades 2007, tycks ha haft stor inverkan på avkastningen hos havren. Bäst förfruktseffekt hade rågvete och höstvet liksom gröntråda.

REFERENSER

Jordbruksverket. 1999. Riktlinjer för gödsling och kalkning 2000. SJV Rapport 1999:26

Lindén, B. 1977. Utrustning för jordprovtagning i åkermark. Rapporter från Avdelningen för växtnäringslära, Lantbrukshögskolan, nr 112.

Lindén, B. 1979. Alvprovtagning med ”Ultuna-borren” – för markkartering och framtida N-prognoser. Rapporter från Avdelningen för växtnäringslära, Lantbrukshögskolan, nr 120.

SMHI. Väder och vatten 1996-2008.

Lundström, C., Roland, J., Tunared, R. och Lindén, B. 2004. Jämförelser mellan jordbearbetningssystem på lätt och styv lera – produktion, ekonomi och risk för kväveförluster i två försök med sexåriga växtföljder. Resultat från undersökningar vid Östads säteri i Västergötland 1996 – 2003. Rapport 1. Avdelningen för precisionsodling.

BILAGA 1

Tabell 25. Tidpunkter för jordbearbetning och skörd på lättleran.

År	Ruta	Gröda	Stubbhackning		Stubbearbetning		Plöjning		Sådd		Skörd
			1	2	1	2	Höst	Vår	Konv.	Rapid	
1996	1	Vårraps					26/10	29/4	13/5	29/4	11/9
	2	Höstvete	25/9				25/9		25/9	25/9	11/9
	3	Havre ins			25/9		26/10	29/4	13/5	29/4	11/9
	4	Gröntr/havre					26/10		13/5		11/9
	5	Rågvete	25/9				25/9		25/9	25/9	11/9
	6	Korn ins			25/9		26/10	29/4	13/5	29/4	11/9
1997	1	Höstvete	24/9				24/9		25/9	25/9	19/8
	2	Korn ins			24/9		8/11	2/4	17/4	2/4	19/8
	3	Gröntr/havre						2/4	17/4		19/8
	4	Rågvete	2/7	24/9	24/9		24/9		25/9	25/9	19/8
	5	Havre			24/9		8/11	2/4	17/4	2/4	19/8
	6	Vårrybs					8/11	2/4	17/4	2/4	19/8
1998	1	Korn ins			12/9	15/10	4/11	17/4	12/5	23/4	2/9
	2	Gröntr/havre			12/9	15/10	4/11		12/5		22/9
	3	Rågvete	10/6	9/7; 12/9	12/9		12/9		23/9	23/9	2/9
	4	Havre			12/9	15/10	4/11	17/4	12/5	23/4	20/9
	5	Vårrybs					4/11	17/4	12/5	23/4	2/9
	6	Höstvete					12/9		23/9	23/9	2/9
1999	1	Gröntr/havre	8/6	2/10	2/10		12/11		6/5		8/9
	2	Rågvete			2/10		2/10		7/10	7/10	8/9
	3	Havre			2/10		12/11	9/7	6/5	6/5	8/9
	4	Vårrybs	2/10				12/11	9/7	6/5	6/5	8/9
	5	Höstvete			2/10		2/10		7/10	7/10	8/9
	6	Korn ins			2/10		12/11	9/7	6/5	6/5	8/9
2000	1	Rågvete	10/6	12/8			28/9		15/10	15/10	26/8
	2	Havre ins					9/11	26/4	4/5	29/4	29/8
	3	Vårrybs					9/11	26/4	4/5	29/4	26/8
	4	Höstvete					28/9		15/10	15/10	26/8
	5	Korn ins					9/11	26/4	4/5	29/4	26/8
	6	Gröntr/havre					9/11		4/5		29/8
2001	1	Havre ins			21/9		16/11	23/4	15/5	3/5	25/9
	2	Vårrybs					16/11	23/4	15/5	3/5	25/9
	3	Höstvete	21/9		21/9		21/9		22/9	22/9	4/10
	4	Korn ins			21/9		16/11	23/4	15/5	3/5	25/9
	5	Gröntr/havre			21/9		16/11		15/5		25/9
	6	Rågvete	13/6	7/8; 21/9	21/9		21/9		22/9		4/10
2002	1	Vårrybs					13/11	2/4	5/4	4/4	23/8
	2	Vårvete	5/10				26/9		5/4	4/4	23/8
	3	Korn ins			5/10		13/11	2/4	5/4	4/4	23/8
	4	Gröntr/havre			5/10		13/11		5/4		23/8
	5	Korn/vårvete	8/6	6/7; 21/8	26/9		26/9		5/4	4/4	23/8
	6	Havre ins							5/4	4/4	23/8
2003	1	Höstvete	9/9				9/9		12/9	12/9	3/9
	2	Korn ins			15/10		22/11	4/4	24/4	7/4	3/9
	3	Gröntr/havre			15/10		21/11		24/4		3/9
	4	Rågvete	3/6; 3/7	13/8; 9/9			9/9		12/9	12/9	3/9
	5	Havre ins			15/10		21/11	4/4	24/4	7/4	3/9
	6	Vårraps					21/11	4/4	24/4	7/4	3/9
2004	1	Korn ins.					17/11	15/4	21/4	18/4	10/9
	2	Gröntr/havre					17/11		21/4		10/9
	3	Rågvete	23/6	6/8; 19/9			19/9		24/9	24/9	10/9
	4	Åkerböna			20/11		17/11	15/4	21/4	18/4	10/9
	5	Havre					17/11	15/4	21/4	18/4	10/9
	6	Höstvete	6/8				19/9		24/9	24/9	10/9
2005	1	Gröntr/havre			29/9		12/11		25/4		9/9
	2	Rågvete		24/9	29/9		29/9		1/10	1/10	9/9
	3	Åkerböna					12/11	19/4	25/4	25/4	9/9
	4	Havre					12/11	19/4	25/4	25/4	9/9
	5	Höstvete	24/9				29/9		1/10	1/10	9/9
	6	Korn ins.			29/9		12/11	19/4	25/4	25/4	9/9
2006	1	Rågvete		13/9	16/9		22/9		23/9	23/9	5/9
	2	Åkerböna					15/11	27/4	12/5	12/5	5/9
	3	Havre			16/9		15/11	27/4	12/5	12/5	5/9
	4	Höstvete	13/9		16/9		22/9		23/9	23/9	5/9
	5	Korn ins.			16/9		15/11	27/4	12/5	12/5	5/9
	6	Gröntr/havre					15/11		12/5		5/9
2007	1	Åkerböna			21/9		9/11	10/4	17/4	17/4	7/9
	2	Havre			21/9		9/11	10/4	17/4	17/4	7/9
	3	Höstvete	21/9				21/9		25/9	25/9	7/9
	4	Korn ins.					9/11	10/4	17/4	17/4	7/9
	5	Gröntr/havre					9/11		17/4		7/9
	6	Rågvete	19/6	21/9			21/9		25/9	25/9	7/9

Tabell 26. . Tidpunkter för jordbearbetning och skörd på den styva leran. Jordbearbetningen är utförd inför den aktuella grödan

År	Ruta	Gröda	Stubbhackning		Stubbearbetning		Plöining		Sådd		Skörd
			1	2	1	2	grund	djup	konv.	Rapid	
1997	1	Korn ins			24/9			8/11			19/8
	2	Gröntr/havre									19/8
	3	Värvete	24/9		24/9			8/11			19/8
	4	Höstvete	24/9		24/9	24/9		24/9	25/9	25/9	19/8
	5	Värrybs			24/9			8/11			19/8
	6	Höstvete	24/9		24/9	24/9		24/9	25/9	25/9	19/8
1998	1	Gröntr/havre			12/9	15/10		4/11	13/5		2/9
	2	Höstvete	10/6	9/7; 12/9	12/9		12/9	12/9	23/9	23/9	2/9
	3	Havre	12/9		12/9	15/10		4/11	13/5	12/5	2/9
	4	Värrybs			12/9	15/10	4/11	4/11	12/5	12/5	2/9
	5	Höstvete	12/9		12/9			12/9	23/9	23/9	2/9
	6	Korn ins	12/9		12/9	15/10	4/11	4/11	12/5	12/5	2/9
1999	1	Höstvete	2/10		2/10		2/10	2/10	6/10	6/10	8/9
	2	Havre			2/10				6/5	12/11	8/9
	3	Värrybs	2/10		2/10			12/11	6/5	12/11	8/9
	4	Höstvete	2/10		2/10			2/10	6/10	6/10	8/9
	5	Korn ins	2/10		2/10			12/11	6/5	12/11	8/9
	6	Gröntr/havre	8/6						6/5	12/11	8/9
2000	1	Havre			*	22/10		9/11	4/5	4/5	19/9
	2	Värrybs	9/11		*	22/10	9/11	9/11	4/5	4/5	19/9
	3	Höstvete*			*			28/9	15/10	15/10	19/9
	4	Korn ins			*	22/10	9/11	9/11	4/5	4/5	19/9
	5	Gröntr/havre						9/11	4/5		19/9
	6	Höstvete*	10/6	12/8	*		28/9	28/9	15/10	15/10	19/9
2001	1	Värrybs	21/9		21/9		16/11	16/11	15/5	3/5; 15/5	25/9
	2	Höstvete	21/9		21/9			21/9	22/9	22/9	25/9
	3	Korn ins			21/9		16/11	16/11	15/5	15/5	25/9
	4	Gröntr/havre			21/9			16/11	15/5		25/9
	5	Höstvete	13/6	7/8; 21/9	21/9		21/9	21/9	22/9	22/9	25/9
	6	Havre			21/9			16/11	15/5	15/5	25/9
2002	1	Värvete			5/10			26/9	5/4	4/4	28/8
	2	Korn ins	5/10				13/11	13/11	5/4	4/4	28/8
	3	Gröntr/havre			5/10			13/11	5/4		28/8
	4	Värvete	8/6	21/8	26/9		26/9	26/9	5/4	4/4	28/8
	5	Havre						13/11	5/4	4/4	28/8
	6	Värrybs					13/11	13/11	5/4	5/4	28/8
2003	1	Korn ins			15/10		21/11	21/11	24/4	7/4	3/9
	2	Gröntr/havre						21/11	24/4		3/9
	3	Höstvete	3/6; 3/7	13/8; 9/9			9/9	9/9	12/9	12/9	3/9
	4	Havre	9/9		15/10			21/11	24/4	7/4	3/9
	5	Värrybs	29/8		11/9			9/9	24/4	7/4	3/9
	6	Höstvete							12/9	12/9	3/9
2004	1	Gröntr/havre						17/11	21/4		10/9
	2	Höstvete	23/6	6/8; 19			19/9	19/9	24/9	24/9	10/9
	3	Åkerböna			20/11			17/11	21/4	18/4	10/9
	4	Havre			20/11		17/11	17/11	21/4	18/4	10/9
	5	Höstvete	6/8					19/9	24/9	24/9	10/9
	6	Korn ins.			20/11		17/9	17/11	21/4	18/4	10/9
2005	1	Höstvete		24/9	29/9		29/9	29/9	1/10	1/10	9/9
	2	Åkerböna	24/9		29/9			12/11	25/4	25/4	9/9
	3	Havre			29/9		12/11	12/11	25/4	25/4	9/9
	4	Höstvete	24/9					29/9	1/10	1/10	9/9
	5	Korn ins.	24/9		29/9		12/11	12/11	25/4	25/4	9/9
	6	Gröntr/havre					12/11		25/4		9/9
2006	1	Åkerböna						15/11	12/5	12/5	5/9
	2	Havre			16/9		15/11	15/11	12/5	12/5	5/9
	3	Höstvete	13/9		16/9			22/9	30/9	23/9	5/9
	4	Korn ins					15/11	15/11	12/5	12/5	5/9
	5	Gröntr/havre						15/11	12/5		5/9
	6	Höstvete		13/9	16/9		22/9	22/9	30/9	23/9	5/9
2007	1	Havre	21/9		21/9		9/11	9/11	17/4	17/4	7/9
	2	Höstvete	21/9		21/9			21/9	25/9	25/9	7/9
	3	Korn ins	21/9		21/9		9/11	9/11	17/4	17/4	7/9
	4	Gröntr/havre						9/11	17/4		7/9
	5	Höstvete	19/6	21/9			21/9	21/9	25/9	25/9	7/9
	6	Åkerböna	21/9		21/9			9/11	17/4	17/4	30/10
2008	1	Höstvete						3/10	10/10	10/10	25/9
	2	Korn ins			25/10				7/5		25/9
	3	Gröntr/havre						25/10	7/5		25/9
	4	Höstvete					3/10	3/10	10/10	10/10	25/9
	5	Åkerböna			25/10		25/10		7/5	7/5	25/9
	6	Havre			25/10		25/10	25/10	7/5		25/9

BILAGA 2

Tabell 27. Nederbörd (mm) uppmätt vid Vänersborgs väderstation månadsvis 1995-2008 samt normalvärden för 1961-1990

	jan	feb	mars	april	maj	juni	juli	aug	sept	okt	nov	dec	summa
Normalvärden													
1961-1990	55	37	45	39	48	56	67	66	77	79	81	59	709
Medelvärden													
1996-2007	63	54	41	60	64	94	85	77	63	91	69	89	849
1995									129	71	72	16	
1996	14	20	23	9	87	53	18	62	107	59	117	46	615
1997	13	96	35	36	78	98	46	102	68	59	47	75	753
1998	68	73	24	82	49	127	87	87	85	136	60	84	962
1999	61	32	82	96	67	112	58	86	103	97	26	151	971
2000	82	90	41	101	85	99	141	72	25	166	114	156	1172
2001	60	56	52	107	42	65	79	67	88	103	24	32	775
2002	89	100	52	23	77	112	79	60	11	93	91	36	823
2003	44	13	18	95	55	77	115	33	7	39	71	120	687
2004	54	59	32	30	20	95	116	80	95	121	64	62	828
2005	94	34	31	34	73	78	78	75	27	50	72	69	715
2006	44	50	42	70	60	64	26	141	58	151	85	145	936
2007	129	29	59	33	75	145	171	55	81	18	60	94	949
2008	105	88	102	39	39	49	41	150	107	127			

Tabell 28. Månadsmedeltemperaturer (°C) vid Vänersborgs väderstation 1995-2008 samt normalvärden för 1961-1990

	jan	feb	mars	april	maj	juni	juli	aug	sept	okt	nov	dec
Normalvärden												
1961-1990	-2,6	-2,8	0,1	4,3	10,1	14,4	15,8	14,9	11,2	7,4	2,5	-0,9
Medelvärden												
1996-2007	-0,9	-0,8	0,9	5,9	10,5	14,3	16,5	16,4	12,4	7,4	3,2	0,2
1995									11,7	9,8	0,9	-3,9
1996	-3,4	-5,6	-0,9	5,1	8,1	13,6	14,8	17,6	9,7	8,3	3,4	-4,0
1997	-3,1	0,9	2,5	4,4	9,1	15,3	17,6	19,4	12,1	5,0	2,3	0,0
1998	0,3	3,4	1,4	4,5	10,9	12,9	14,9	13,9	12,5	6,7	-1,0	-0,5
1999	-0,8	-0,5	1,8	6,9	9,4	13,7	16,8	15,2	14,6	7,7	4,9	-0,9
2000	1,2	1,7	1,8	7,1	12,1	13,4	15,3	14,7	11,2	10,3	6,4	2,6
2001	-0,3	-2,6	-0,7	4,7	11,0	13,4	17,0	15,7	11,6	10,4	2,8	-2,7
2002	1,2	2,7	2,7	6,4	12,1	15,3	17,0	18,9	12,9	4,5	0,9	-3,6
2003	-2,4	-3,3	2,4	5,2	10,6	15,4	17,8	16,1	12,8	4,3	3,9	1,8
2004	-3,4	-0,5	1,4	6,9	11,5	13,5	14,8	17,0	12,1	7,3	1,9	2,5
2005	1,7	-1,3	-1,2	6,1	9,9	13,8	17,6	15,6	12,7	7,9	4,4	0,1
2006	-3,6	-3,1	-4,4	5,0	11,0	15,4	19,1	17,0	14,9	10,0	5,8	4,9
2007	1,7	-1,3	4,0	7,9	10,4	15,6	15,3	15,8	11,8	6,4	2,3	2,5
2008	2,5	3,2	1,3	6,7	11,6	14,5	17,6	15,2	11,1	8,0		

BILAGA 3

Tabell 29. Årsvisa skördar kg/ha (15% vattenhalt) i alla bearbetningsled i försöket på lättlera

Gröda	Led	År											Medel	
		1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006		2007
Höstvete	A1	6660	6260	4300	4710	3710	4900		5270	7100	4230	2830	5840	5074
	A2	7180	6290	4580	4230	3380	5450		4990	6740	5100	2580	5830	5123
	B		6030	4250	1800	4830	4320		5770	6360	5000	3400	5720	4748
	C	6490	5630	4380	0	5800	4360		5790	6900	4350	2900	6150	4795
Korn ins.	A1		5330	4580	3280	3560	4020	3420	3050	3790	3220	2790	3000	3640
	A2		5380	4100	3230	3030	3900	3200	3050	4090	3340	2880	2860	3551
	B		4990	5090	2560	3050	5170	3180	2300	4750	3210	1990	3760	3641
	C		5190	5550	2610	3300	5290	5090	3230	4040	3350	1980	3740	3943
Rågvetete	A1	7500	5840	4680	5710	4760	4720		5590	7480	5440	2790	3860	5306
	A2	6670	5060	4400	6190	4540	4840		5190	7360	5690	3120	3960	5184
	B	6770	6180	4430	5170	4840	3830		5300	7090	4940	3120	3920	5054
	C	6750	5150	4300	4170	4400	3740		4130	6650	4460	2480	2860	4463
Havre ins	A1	5250		3980	3910	1630	2650	3960	4830		2170			3548
	A2	5080		3290	3020	1660	2590	3490	5290		1920			3293
	B	4700		2880	3810	3350	3100	3680	4230		2470			3528
	C	4870		2580	3930	3760	2760	3660	5420		3090			3759
Havre	A1		5900							4390		2210	4410	4228
	A2		6030							3610		2250	4230	4030
	B		5270							4700		2130	4690	4198
	C		5190							7280		2390	4820	4920
Havre (gr)	A2	3000	4360	3820	4070	2620	3820	4390	4870	2360	1650	2200	4220	3448
Vårrybs	A1		980	600	150	270	130							355
	A2		780	700	120	320	50							328
	B		990	300	590	890	140							485
	C		610	470	320	320	70							298
Åkerböna	A1									2340	2940	1050		2110
	A2									2160	3220	990		2123
	B									1910	2750	1120		1927
	C									1970	2470	1180		1873

Tabell 30. Årsvisa skördar kg/ha (15% vattenhalt) i alla bearbetningsled i försöket på styv lera

Gröda	Led	År											Medel	
		1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007		2008
Höstvete	A1	5755	4480	6460		6640		5410	7070	4210	3060	5610	2740	5199
	A2	5525	4450	6040		6590		5260	6800	3890	2420	5490	2390	4944
	B	5655	5380	4030		5440		4940	7030	4620	1300	5220		4927
	C	4955	4610	4140		4990		5060	6250	2740	890	3570		4216
HöstveteG	A1		5120	6160		6290		5130	6960	5760	2450	4460	450	4753
	A2		4960	5490		5760		4940	6410	5090	1570	3180	1400	4311
	B		5040	5930		4690		4670	6680	4900	660	5070	1080	4302
	C		4770	3020		6360		2790	6350	2250	1410	2100		3631
Havre	A1		4530	2660	2920	4030	3230	4640	4510	3150	1850	2770	310	3145
	A2		4360	2670	2950	3750	3080	3780	4900	2900	1910	2870	710	3080
	B		4810	1940	3790	3710	1990	3220	5050	2910	2470	2910	130	2994
	C		3920	480	3410	2760	2730	2420	5310		2090	1850	280	2525
Havre (gr)	A2	3710		1360	2370	3980	4360	2850	4550	2730	1890	2610	1040	2859
Korn ins	A1	6180	2030	2290	3130	4090	3510	3240	3090	4140	1940	2800	2320	3230
	A2	5410	2800	2210	2930	4090	3470	3120	3410	4860	1820	2590	2350	3255
	B	5140	3810	1870	3710	3710	4070	2410	4200	3040	2150	2810	2300	3268
	C	3830	2410	1230	2920	3140	1980	2510	2770	3520	1290	1810	2140	2463
Vårrybs	A1	320	600	0	810	1910	0	0						520
	A2	160	620	0	880	2270	0	0						561
	B	310	290	0	1200	900	0	0						386
	C	250	260	0	880	440	0	0						261
Åkerböna	A1								3000	2800	1850	2650	590	2178
	A2								2600	2920	1650	2390	1410	2194
	B								2330	3260	1500	3190	1740	2404
	C								2260	3880	1460	2880	100	2116

BILAGA 4

Tabell 31. Årsvisa resultat av kväveupptaget i kärnan (kg/ha) i de olika behandlingsleden och grödorna i försöket på lättlera

Gröda	Led	År											Medel	
		1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006		2007
Höstvete	A1	109	89	70	82	55	68		89	127	75	49	85	82
	A2	119	88	86	71	48	78		81	109	82	51	81	81
	B		84	79	31	74	62		94	108	80	53	113	78
	C	113	83	81		90	72		101	121	71	44	83	86
Korn ins.	A1		58	51	38	43	50	38	40	52	46	39	39	45
	A2		61	44	35	30	49	38	38	58	48	43	38	44
	B		54	56	31	30	75	38	26	70	47	30	53	46
	C		58	72	30	35	83	65	41	63	53	30	45	52
Rågvetete	A1	126	84	76	83	75	64		78	126	88	48	46	81
	A2	113	65	65	83	73	60		78	121	87	50	45	76
	B	109	92	70	77	73	44		81	118	80	52	71	79
	C	107	70	61	63	70	47		59	111	67	41	36	67
Havre ins	A1	62		44	50	19	38	51	59		32			44
	A2	64		34	35	19	36	48	60		27			40
	B	55		34	51	36	43	50	42		38			44
	C	54		34	52	53	43	50	70		49			51
Havre	A1		81							60		34	67	61
	A2		87							51		38	65	60
	B		71							68		35	73	62
	C		66							60		38	73	59
Havre (gr)	A2	35	61	63	42	36	63	60	54	34	26	37	66	48
Vårrybs	A1		30	18	5	8	4							13
	A2		23	21	4	10	4							12
	B		32	10	19	25	3							18
	C		20	14	10	9	3							11
Åkerböna	A1									105	123	52		93
	A2									97	141	51		96
	B									86	116	56		86
	C									88	104	60		84

Tabell 32. Årsvisa resultat av kväveupptaget i kärnan (kg/ha) i de olika behandlingsleden och grödorna i försöket på styv lera

Gröda	Led	År											Medel	
		1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007		2008
Höstvete	A1	78	70	105		83		88	117	69	52	56	63	78
	A2	72	71	93		82		80	111	62	42	96	55	76
	B	77	85	67		71		73	117	72	21	90		75
	C	69	74	68		68		74	105	44	13	60		64
HöstveteG	A1		65	113		82		78	119	103	41	69	11	76
	A2		77	96		76		73	105	89	28	54	32	70
	B		80	104		59		72	111	87	12	95	27	72
	C		68	49		90		35	107	34	25	38		56
Havre	A1		46	32	30	49	42	53	64	46	28	44	5	40
	A2		42	34	32	54	40	40	70	41	31	41	12	40
	B		48	25	42	50	27	30	71	42	38	44	2	38
	C		40	7	41	36	38	29	74		35	29	5	33
Havre (gr)	A2	46		15	33	53		33	68	37	30	39	19	37
Korn ins	A1	73	34	21	31	45	39	40	40	55	29	36	39	40
	A2	58	25	21	27	54	38	35	44	63	26	32	40	39
	B	56	37	19	26	47	49	26	58	41	36	38	39	39
	C	41	20	13	28	41	22	25	37	44	22	23	35	29
Vårrybs	A1	10	17	0	19	56	0	0						15
	A2	5	17	0	20	67	0	0						16
	B	11	8	0	28	26	0	0						10
	C	9	7	0	21	14	0	0						7
Åkerböna	A1								133	120	92	114	19	96
	A2								113	126	79	105	45	94
	B								98	145	75	138	58	103
	C								98	163	72	123	3	92

BILAGA 5

Tabell 33. Årsvisa resultat av kväveutnyttjandet (%) av de olika grödorna i de olika behandlingsleden i försöket på lättlera

Gröda	Led	År											Medel	
		1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006		2007
Havre	A1		79								60	34	67	60
	A2		85								51	38	65	60
	B		69								68	34	73	61
	C		64								60	38	72	59
Havre (gr)	A2	39	59	70	41	40	70	66	54	34	26	37	66	50
Havre ins	A1	68		48	57	21	42	56	59		32			48
	A2	71		38	40	21	40	53	60		27			44
	B	61		38	58	39	48	56	42		38			48
	C	60		37	60	58	47	55	70		49			55
Höstvete	A1	84	68	53	63	69	53		67	98	56	37	66	65
	A2	92	67	65	55	60	60		62	84	62	39	63	64
	B	0	65	59	24	93	48		71	83	61	40	87	57
	C	87	64	61	0	112	55		77	93	54	34	64	64
Korn ins.	A1		56	57	43	48	56	42	40	52	47	39	39	47
	A2		59	49	40	34	54	42	38	58	49	43	38	46
	B		52	62	36	33	83	42	26	70	48	30	53	49
	C		57	80	34	39	92	72	41	63	53	30	44	55
Rågvete	A1	114	64	68	76	68	54		64	105	78	39	35	70
	A2	103	50	59	76	66	50		64	101	78	41	35	66
	B	99	71	63	70	67	37		66	98	71	43	55	67
	C	97	54	55	58	64	39		48	93	60	34	28	57
Vårrybs	A1		25	15	4	7	3							11
	A2		19	17	3	9	3							10
	B		27	8	16	21	3							15
	C		16	12	8	8	3							9

Tabell 34. Årsvisa resultat av kväveutnyttjandet (%) av de olika grödorna i de olika behandlingsleden i försöket på styv lera

Gröda	Led	År											Medel	
		1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007		2008
Havre	A1		46	32	30	49	42	48	58	41	25	40	5	38
	A2		41	33	32	54	40	36	64	37	28	37	11	38
	B		48	25	42	50	27	27	65	38	34	40	2	36
	C		40	7	41	36	38	26	67		31	26	4	32
Havre (gr)	A2	45		15	33	53		30	62	33	28	36	17	35
Höstvete	A1	51	34	70		55		59	78	45	35	36	42	51
	A2	48	34	62		54		53	74	40	28	63	36	49
	B	51	41	45		47		49	78	47	14	59		48
	C	46	36	45		45		49	70	29	9	39		41
Korn ins	A1	71	33	21	31	45	39	37	36	50	27	33	35	38
	A2	57	25	21	27	54	38	32	40	57	24	29	36	37
	B	54	36	19	26	47	49	24	53	38	33	34	35	37
	C	40	20	13	28	41	22	23	34	40	20	21	32	28
Vårrybs	A1	7	12		14	40								18
	A2	4	12		14	48								19
	B	8	6		20	18								13
	C	6	5		15	10								9
HöstveteG	A1		42	75		55		52	80	67	27	45	7	50
	A2		50	64		51		49	70	58	18	35	21	46
	B		52	70		40		48	74	57	8	62	18	48
	C		44	33		60		24	71	22	16	25		33

BILAGA 6

Tabell 35. Årsvisa resultat från mineralkväve (kg/ha) provtagningar i marken ner till 90 cm djup, vid tre olika tillfällen: vår, tidig höst och sen höst i försöket på lättlera

Gröda	År	Vår				tidig höst				sen höst			
		A1	A2	B	C	A1	A2	B	C	A1	A2	B	C
Grönträda- Havre (gr) A2	1996	20	21		25	13	15	14	14	21	18	32	25
	1997	27	28		26	14	14	13	19	35	31	43	41
	1998	27	43		31	16	12	16	13	27	17	23	22
	1999	20	26		26	13	13	13	20	19	18	21	19
	2000	16	24		15					22	14	15	22
	2001	24	28		46	14	16	15	15	27	21	39	20
	2002	18	26		18	12	19	10	17	32	31	29	31
	2003	21	35		21	18	25		18	25	37		27
	2004					13	21	16	17	25	15	37	17
	2005	19	26		23	12	11	11	12	15	21	18	15
	2006	25	27		21	11	16	11	12	18	21	19	14
	2007	23	18		14	19	10	11	12				
Havre ins	1996	38			30	19			20	26	24		23
	1998	40		38	36					14			17
	1999	27		29	20					12			13
	2000	25		26	30					16			17
	2001	30		14	24					12			15
	2002	24		17	24					11			13
	2003	44		33	36					13			21
	2005	36			31	9		13	13	17		22	24
Korn ins.	1997	34			33	12			13	19	33		21
	1998	40			40	15			20	15	13		23
	1999	23			22	23			22	14	16		20
	2000	22			18					15	12		15
	2001	15			34	14			22	12	13		15
	2002	27			27	12			15	11	13		13
	2003	41			38	15			25	10	11		13
	2004					13			22	11	10		15
	2005	21			22	11			13	11	11		12
	2006		26		19		12		14	12	12		15
2007	20			21	14			19					

fortsätter..

Tabell 36. Årsvisa resultat från mineralkväve (kg/ha) provtagningar i marken ner till 90 cm djup, vid tre olika tillfällen: vår, tidig höst och sen höst i försöket på lättlera. *fortsättning*

Gröda	År	Vår				tidig höst				sen höst			
		A1	A2	B	C	A1	A2	B	C	A1	A2	B	C
Höstvete	1996	33			31	21			20	39			38
	1997	46			41	17			16	47			38
	1998	32			32	20			22	14			13
	1999	28			24	14			14	30			23
	2000	19			29					18			19
	2001	28			24	17			18	21			18
	2003	47			58	61			62	41			43
	2004					29			27	20			18
	2005		17		17		11		12		22		24
	2006	22			20	17			16	14			18
	2007	18			24	16			14				
Rågvede	1996	33	31		25	32			16	31		28	19
	1997	34	23		36	19			16	54		51	21
	1998	46	29		38	23			19	17		20	15
	1999	22	20		27	19			17	27		26	33
	2000	16	15		19					23		18	17
	2001	32	26		34	21			23	24	29		22
	2003	42	35		42	35	30		10				
	2004					39			30	20		26	17
	2005	24	18		23	18			25	17		28	22
	2006	27	21		18	26			22	21		18	20
2007	14	11		18	18			14					
Vårraps	1996	41			32	25		21	22	49		39	40
	2003	26			16	24		20	29	52		39	42
Vårrybs	1997	27			23	16		17	14	39		33	34
	1998	28			21	22		21	23	19		17	18
	1999	19			25	21		19	19	25		24	33
	2000	26			19				23			24	22
	2001	24			36	23	18		17	31		22	28
	2002	33			22	18		16	21	48		38	43
Åkerböna	2004									17			27
	2005	31		27	24					30			42
	2006	24		17	26					23			41
	2007	37			34								

Titlar utgivna i serien Precisionsodling:

- 2008:1. Sofia Delin och Lena Engström, Kvävemineringsförlopp efter gödsling med organiska gödselmedel vid olika tidpunkter.
- 2008:2. Börje Lindén, Flytgödselspridning på hösten: möjligheter att minska kväveutlakningsriskerna genom olika åtgärder i växtodlingen - Litteraturoversikt: kunskapsläge och kunskapsluckor.
- 2008:3. Emma Eriksson, Markkartering anpassad för precisionsodling.
- 2008:4. Sofia Delin, Kvävemineringsförlopp och inverkan på skörd efter gödsling med fjäderfägödsel
- 2008:5. Lena Engström, Börje Lindén, Helena Aronsson och Maria Stenberg Höstraps och ärter i växtföljden - metoder att minimera den större N-utlakningsrisken
- 2009:1. Christina Lundström (red.) Precisionsodling 2008 - Precisionsodling och pedometri
- 2009:2. Erik Jönsson. Kvävemineringsförlopp från stallgödsel beroende på olika grad av inblandning i mark.
- 2009:3. Johan Roland, Christina Lundström och Anna Nyberg. Jämförelser mellan jordbearbetningssystem på lättlera och styv lera – Produktion och risk för kväveförluster i två försök med sexåriga växtföljder

Institutionen för mark och miljö, SLU, Skara,

Precisionsodling och pedometri bedriver forskning med precision i odlingen som mål. Detta forskningsarbete tar sikte på att utveckla metoder för bättre utnyttjande av markens resurser samt styrning av processer som inverkar på grödornas tillväxt, framför allt genom bättre växtnäringshushållning, bl.a. platsspecifikt för tillämpning inom precisionsjordbruket.

Forskning bedrivs främst i fältstudier och fältförsök. Huvudsyftet med denna forskning är att förstärka den ekonomiska uthålligheten i svenskt lantbruk genom att förbättra grödornas avkastning och jordbruksprodukternas kvalitet och samtidigt utnyttja våra naturliga tillgångar på ett miljövänligt och resursbevarande sätt. Forskning, utbildning och information präglas av helhetssyn och sker i nära samarbete med näringsliv, myndigheter och rådgivning.

Sveriges lantbruksuniversitet

Institutionen för mark och miljö
Precisionsodling och pedometri
Box 234, 532 23 SKARA
Internet: <http://mark.slu.se>